

לשיטתם Talmudic Personalities

רבי יוחנן וריש לקיש

רבי יוחנן

1. יומא פב: (לידת רבי יוחנן)

מתני'. עוברת שהריחה - מאכילין אותה עד שתשיב נפשה (פב).

ההיא עוברת דארחא (רש"י: שהריחה ויום הכפורים היה), אתו לקמיה דרבי, אמר להו: זילו לחושו לה (רש"י: באזנה שיום הכפורים הוא היום, אולי תוכל להתאפק) דיומא דכיפורי הוא. לחושו לה ואילחישא. קרי עליה (ירמיה אה) "בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו'." נפק מינה רבי יוחנן.

2. תענית כא. (מעשה עם אילפא)

אילפא ורבי יוחנן הוו גרסי באורייתא, דחיקא להו (רש"י: עניות) מילתא טובא, אמרי: ניקום וניזיל וניעבד עיסקא, ונקיים בנפשינן (דברים טו.ד) אפס כי לא יהיה בך אביון (רש"י: בך בעצמך). אזלו אותבי תותי גודא רעיעא. הוו קא כרכי ריפתא. אתו תרי מלאכי השרת, שמעיה רבי יוחנן דאמר חד לחבריה: נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו, שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה! אמר ליה אידך: שבקינהו, דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא (רש"י: עתיד להתגדל, ואין זמנו למות). רבי יוחנן שמע, אילפא לא שמע. אמר ליה רבי יוחנן לאילפא: שמע מר מידי? - אמר ליה: לא. אמר: מדשמעי אנא ואילפא לא שמע. שמע מינה (רש"י: מדאנא שמעתיה - איהדר איזיל לתורת) לדידי קיימא לי שעתא. אמר ליה רבי יוחנן: איהדר ואוקי בנפשי (דברים טו.יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. רבי יוחנן הדר, אלפא לא הדר. עד דאתא אילפא - מליך רבי יוחנן (רש"י: מינוהו ראש ישיבה עליהן, מנהג הוא: מי שהוא ראש ישיבה היו מגדלין אותו משלהן, ומעשירין אותו, כדאמרינן לגבי כהן גדול בסיפרא וביומא (יח): והכהן הגדול מאחיו - גדלוהו משל אחיו). אמרו לו: אי אתיב מר וגריס לא הוה מליך מר.

ריש לקיש

3. תוספות גיטין מז. (בראשונה)

ר"ל זבין נפשיה ללודאי - קודם שחזר למוטב דמסתמא לא היה מזלזל בעצמו כל כך.

4. [תפארת יעקב שם]

בתוס' בד"ה ר"ל זבין נפשי', קודם שחזר למוטב וכו'. דבריהם דחוקין, דלאיזה צורך הביאו הך עובדא להראות גנותו של ר"ל קודם שחזר למוטב ואיזה דבר טוב נלמד מזה, ונראה לי דר"ל עביד הכי כדי שיכלה הנך לודאי

אפרים אליעזר גרשון קליין

תורת ישיבת ר.י.א

שהיו אוכלין בני אדם ונסתכנו כמה אנשים על ידם ומסר נפשו לכולתם מן העולם לאבדם והטעה אותם בשכלו כדי להרוג אותם, והיינו דמייתי בתר הכי כי נח נפשי' דהי' אז בצדקתו וממילא מעיקרא נמי מצדקתו של ר"ל מדבר ולא בגנותו ח"ו, כנ"ל:

5. בבא מציעא פד. (עם רבי יוחנן)

יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא, חזייה ריש לקיש (רש"י: שהיה לסטים) ושוור לירדנא אבתריה, אמר ליה: חילך לאורייתא! - אמר ליה: שופרך לנשי! - אמר ליה: אי הדרת בך - יהיבנא לך אחותי, דשפירא מינאי. קביל עליה. בעי למיהדר לאתויי מאניה - ולא מצי הדר. אקרייה ואתנייה, ושווייה גברא רבא.

מחלוקתיםמהות של נח

6. בראשית ו.ט.

אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת נֹחַ אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ:

7. רש"י שם

בדורותיו - יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום:

8. סנהדרין קח.

אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדרתיו] אמר רבי יוחנן: בדורותיו, ולא בדורות אחרים, וריש לקיש אמר: בדורותיו, כל שכן בדורות אחרים (רש"י: אילו הוה בדורות אחרים היה צדיק יותר).

9. [תורה תמימה בראשית ו אות טו]

למ"ד ולא בדורות אחרים הפירוש הוא שאם היה בדורות צדיקים לא היתה צדקתו שלו נחשבת, ולמ"ד וכש"כ בדורות אחרים הכונה שאם היה בדורות של צדיקים היה לומד ממדותיהם, בעוד שעתה רואה אך במעשה הרשעים. ולא נתבאר מי דחקו לר' יוחנן לפרש לגנאי בעוד שאפשר לפרש לשבח, וי"ל דר"י לשיטתיה במ"ר אמר שם דנח מחוסר אמנה היה שלא האמין במבול ולכן לא בא אל התבה כל זמן שלא שטף המבול, יעוי"ש דלמד כן, א"כ לדידיה באמת לא היתה בו שלמות האמונה כמו בצדיקים זולתו, וא"כ קשה הלשון צדיק תמים היה בדורותיו, ולכן הסיב הלשון בדורותיו ולא בדורות אחרים להורות בזה על מניעת שלמות צדקתו, וע"ע מש"כ לקמן פסוק ט"ז אות כ"ב. ודע דמסדר התפלה למוסף דר"ה כפי הנראה הכריע כמ"ד בדורותיו לגנאי, שכן כתב שם, וגם את נח באהבה זכרת ותפקדהו בדבר ישועה ורחמים בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר מפני רוע מעלליהם על כן זכרונו בא לפניך, והלשון על כן אינו מבואר על מה סובב ונמשך, אמנם אם מכוין להדרשא בדורותיו לגנאי יתפרש הלשון והענין שנח בזכות עצמו לא היה כדאי להפקד בדבר ישועה, ורק כשזכר הקב"ה מעשיהם הרעים של אנשי דורו זכר אותו לטובה, שלעומתם היה צדיק, ומוסב לפי"ז הלשון על כן אל הלשון מפני רוע מעלליהם. ולפי המבואר בירושלמי ע"ז פ"א ה"ב ובויק"ר ר"פ כ"ט דמסדר התפלה אתה זוכר הוא רב, וידוע דר' יוחנן קיבל מרב, [חולין צ"ה ב' ורמב"ם בהקדמה ליה"ח], א"כ אזיל ר' יוחנן בשיטת רב רב. ומה שכתוב בדורותיו ולא בדורו, כתב בספורנו מפני שהיה במקצת דורו של מתושלח ושל למך, ולדעתי

אפרים אליעזר גרשון קליין

תורת ישיבת ר.י.א

אין זה מספיק, שהרי כל אדם בהמשך ימי חייו יש לו דור כביר ממנו וצעיר ממנו לימים. ואמנם אפשר לומר דבא לשון זה לרמז מש"כ הרמב"ם במורה בפרק מ"ז מחלק שני, שאורך השנים של הדורות הראשונים שבתורה היה רק ביחידים הנזכרים בתורה ושאר בני אדם בדורות ההם היו חיים בערך מספר השנים הרגילים אצלנו, יעו"ש, ורמב"ן ס"פ בראשית השיג עליו בדברים קשים, וממה שכתבנו יש סמוכים לדעת הרמב"ם, דלכן כתיב בנח בדורותיו, מפני שבאורך שנות חייו ראה כמה וכמה דורות מאנשים המונים שעברו, ובכולם אחז בצדקתו וישרו:

פסק

10. יבמות לו.

אמר רבא: הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת.

11. בית הבחירה למאירי שם

כלל ידוע בכל התלמוד ר' יוחנן וריש לקיש הלכה כר' יוחנן בר מתלת...

12. ברכות לד:

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה, אבל צדיקים גמורים - עין לא ראתה אלהים זולתך. ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין - צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: שלום שלום לרחוק ולקרוב.

מתן תורה (רב נחמן כהן)

13. גיטין ס.

א"ר יוחנן משום רבי בנאה: תורה - מגילה מגילה ניתנה, שנא' (תהילים מ.ח): אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי; ר"ש בן לקיש אומר: תורה - חתומה ניתנה, שנאמר (דברים לא.כו): לקוח את ספר התורה הזאת.

14. רש"י שם¹

מגילה מגילה ניתנה - כשנאמרה פרשה למשה היה כותבה ולבסוף מ' שנה כשנגמרו כל הפרשיות חיברן בגידין ותפרן.

חתומה ניתנה - לא נכתבה עד סוף מ' לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן והנאמרות לו בשנה ראשונה ושניה היו סדורות לו על פה עד שכתבן.

15. הוריות יד.

¹ These רש"י's appear earlier on the דף when the opinions were stated, but the גמרא didn't yet say who said what

אפרים אליעזר גרשון קליין

תורת ישיבת ר.י.א

אמר רבי יוחנן: פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, חד אמר: סיני עדיף (רש"י: מי ששנה משנה וברייתא סדורין לו כנתינתן מהר סיני), וחד אמר: עוקר הרים (דחריף ומפולפל בתורה אע"פ שאין משנה וברייתא סדורין לו כל כך) עדיף. רב יוסף (רש"י: קרו ליה סיני לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני אבל לא היה מפולפל כרבה) סיני, רבה עוקר הרים, שלחו לתמן: איזה מהם קודם? שלחו להו: סיני עדיף, דאמר מר: הכל צריכין למרי חטיא (רש"י: כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כנתינתן מהר סיני דמשנה וברייתא אבוהון דהלכתא)

16. ירושלמי מגילה א.יא (יד:)

ר"י (רבי יוחנן) עבד תלת שנין ופלג דלא נחת לבית וועדא מן צערא (פני משה: לא נכנס לבית המדרש כל זמן הזה מחמת הצער שהיה לו ובסוף זה הזמן נראה לר"א בחלמיה למחר סיני ירד וזהו ר' יוחנן ומחדש לכם דבר) בסופא חמא ר' אלעזר בחלמיה למחר סיני נחת ומחדת לכון מילה עאל ואמר קומיהון מאיכן קשט הקושט הזה שתהא עבודה בבכורות מן הדין קרייה (במדבר ח.יז) כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים וגו' וכתוב (שמות יב.יב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וגו' קודם לכן מה היו עושין (בראשית כז.טו) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית מהו החמודות שהיה משמש בכהונה גדולה א"ר לוי (ישעיה יד.ה) שבר ה' מטה רשעים אלו הבכורות שהקריבו לעגל תחילה

17. סנהדרין כד.

גופא; אמר ריש לקיש: פה קדוש יאמר דבר זה? תני עדו. איני? והאמר עולא: הרואה את ריש לקיש בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנן זה בזה! (רש"י: מטיח ומקיש זה בזה, אלמא: חריפא טובא הוה, מקרי ליה לר' מאיר דרך ענוה פה קדוש)

18. בראשית רבה פא.ב (וישלח)

מהו אמת, אמר ריש לקיש אל"ף בראשן של אותיות מ"ם באמצע תי"ו בסוף